

POSTANOWIENIE

23 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 23 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej W. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 17 marca 2023 r., VII AGa 690/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda W. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz pozwanej Banku spółki akcyjnej w W. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia W. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 marca 2023 r. powód W. spółka z ograniczoną

odpowiedzialnością w W. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Skarżący podniósł, że zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania, albowiem skład sądu orzekającego w postępowaniu apelacyjnym był sprzeczny z przepisami prawa. Przedmiotowa sprawa była rozpoznawana przez sąd w składzie jednego sędziego, co doprowadziło do naruszenia konstytucyjnego prawa strony do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz konwencyjnego prawa strony do rzetelnego postępowania (art. 6 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Zdaniem powoda rozpoznanie sprawy na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w okolicznościach sprawy nie było uzasadnione, gdyż nie zmierzało do ochrony zdrowia publicznego.

Skarżący wskazał także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny oczywiście błędnie nie zastosował art. 411 pkt 1 i 2 k.c. do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Sąd oceniając zasadność przedstawionych przez pozwanego do potrącenia wierzytelności o zwrot uprzednio zapłaconych kwot ustalił szereg okoliczności, z których wynika niewątpliwie, że pozwany w chwili dokonywania zapłaty wiedział o braku obowiązku spełnienia świadczenia.

Powód ponadto podniósł, że Sąd drugiej instancji wskazał, że brak jest podstaw przypisania pozwanemu pełnej znajomości stanu faktycznego jak i stanu prawnego uzasadniającego brak obowiązku świadczenia, zaś z przyjętych przez ten Sąd za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego wynika wprost, że pozwany w momencie zapłaty wiedział o okolicznościach, które w rozumieniu znanych mu postanowień umownych świadczyły jednoznacznie o braku obowiązku zapłaty.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wbrew twierdzeniom powoda nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd drugiej instancji rozpoznał sprawę w niewłaściwym składzie. Sąd Apelacyjny orzekał w składzie jednego sędziego na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, który w chwili orzekania funkcjonował w polskim porządku prawnym.

W uchwale składu siedmiu sędziów SN z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104), przyjęto, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Sąd Najwyższy postanowił nadać tej uchwale moc zasady prawnej i ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Tymczasem sporne orzeczenie Sądu Apelacyjnego zapadło 17 marca 2023 r.

W sprawie nie zachodzi zatem zarzucana nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze także pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście

uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiste jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Powód nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Argumenty skarżącego wskazują, że przypisuje on Sądem *meriti* ustalenie innego stanu faktycznego, niż wynika to jednoznacznie z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Tym samym jego krytyka rozważań prawnych dokonanych przez Sąd Apelacyjny powiązana została w sposób wadliwy z okolicznościami, które nie stanowiły podstawy rozstrzygnięcia.

Jak przyjął Sąd drugiej instancji, który podzielił w tym zakresie w całości ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwany miał świadomość, że świadczenie się powodowi nie należy.

Jak ponadto ustaliły Sądy *meriti* powodowa spółka miała otrzymywać wynagrodzenie prowizyjne, które miało być naliczane od kwot wpłaconych na wskazany rachunek w związku z zawartą transakcją sprzedaży nieruchomości w okresie obsługi zlecenia, a wysokość prowizji i sposób naliczania wynagrodzenia określał załącznik nr 1 do umowy. Wynagrodzenie to nie było przy tym naliczane od kwot, które wpłynęły na rachunek pozwanego bankowy w związku z innymi czynnościami, niż wskazane w § 1 ust. 2 pkt 4 (koordynacje i pośredniczenie w sprzedaży nieruchomości). Poza powyżej określonym wynagrodzeniem pozwany bank nie był zobowiązany do ponoszenia żadnych innych kosztów, wynagrodzeń i prowizji, ani do pokrycia kosztów powoda lub osób trzecich związanych z wykonywaniem usług (§ 3 ust. 1, 2, 3 i 7 umowy). W świetle powyższych ustaleń faktycznych brak jest podstaw do przyjęcia, że dokonane przez pozwany bank potrącenie wypłaconego wynagrodzenia należało uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego z uwagi na naruszenie zasad lojalności pomiędzy przedsiębiorcami oraz odpłatności za świadczone usługi.

Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z unormowaniem tym koresponduje art. 398³ § 3 k.p.c., stosownie do którego podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia

faktów lub oceny dowodów. W konsekwencji, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno zawierać taką argumentację, która wspierałaby tezę o rażącym naruszeniu prawa - co umożliwiłoby uznanie skargi za oczywiście uzasadnioną, ale w ustalonym przez sąd drugiej instancji stanie faktycznym. Ograniczenia kognicji Sądu Najwyższego sprawiają, że o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (podobnie jak o uznaniu jej zasadności) nie mogą przesądzać zarzuty, których istota - niezależnie od ujęcia jako zarzutu naruszenia prawa procesowego lub materialnego - sprowadza się do kwestionowania czy też polemizowania z ustaleniami faktycznymi będącymi kanwą dla wydania przez sąd drugiej instancji zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 26 września 2023 r., I CSK 4541/22).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Maciej Kowalski

(a.z.)

r.g.